

ULEDER

Geliş Tarihi 23 Haz. 2021,

Kabul Tarihi 25 Haz. 2021,

DOI: 10.5281/zenodo.5031893

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN KURUM KURUCU YA DA MÜDÜRÜNDEN BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ**DETERMINING THE EXPECTATIONS OF TEACHERS WORKING IN SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION CENTERS FROM THE FOUNDER OR MANAGER**Abdullah Sadan^a, Doç. Dr. Yahya Çıkkılı^b**Özet**

Araştırmanın amacı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin Kurum Kurucu ya da Kurum Müdürü'nden beklentilerini belirlemektir. Yapılan çalışmanın verileri anket kullanılarak toplanmıştır. Anket sorularının hazırlanması aşamasında alanyazın, ilgili mevzuat incelenmiş ve soru havuzu oluşturulmuştur. Sorularla ilgili alanında uzman üç kişinin görüşü alınmış ve ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerini belirlemeye yönelik ifadeleri içeren ve araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Araştırmaya Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde aktif olarak görevine devam eden 276 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 89'u erkek, 187'si kadındır. Araştırma sonucunda; Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere kıyasla beklentilerinin daha yüksek olduğu; araştırmaya katılan öğretmenler arasında beklentilerin lisans döneminde özel eğitimle ilişkili ders alıp/almama, özel eğitimle ilişkili hizmet içi kurslara katılıp/katılmama ve hizmet süresine göre farklılaştığı; öğretmenlerin beklentilerinin mezun oldukları fakültelere ve bölümlere göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Öğretmen, Beklenti***Abstract (İngilizce Özet)**

The purpose of this research is to explore the general expectations of teachers working at Special Education and Rehabilitation Centers. During the preparation of the survey questions, the literature and the relevant legislation were examined and a question pool was created. Opinions of three experts in the field were taken about the questions and the pre-application was carried out.

A survey form developed by the researcher was used to collect data containing statements to identify the expectations of teachers working at Special Education and Rehabilitation Centers. 89 male teachers and 187 female teachers and in total two hundred seventy six teachers working at Special Education and Rehabilitation Centers during 2015 / 2016 school years participated in the research.

As a result of the research; It was found that the expectations of female teachers working at Special Education and Rehabilitation Centers were higher than that of male teachers, the expectations among the teachers participating in the research differ from each other depending on whether they took courses related to special education in the undergraduate period, whether they participated in in-service courses related to special education, and their service period; however expectations of the teachers do not differ from each other depending on the faculties and division that they graduated.

Keywords: *Special Education and Rehabilitation Center, Teacher, Expectation*

^a Abdullah Sadan, İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü, abdullahsadan1@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1750-6388

^b Yahya Çıkkılı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, yckikli@hotmail.com

Giriş

Toplumda alışlagelmiş bireylerin dışında farklı bireylerin desteklenerek sahip oldukları yeteneklerin en üst düzeye yükseltilebilmesi adına bireylerin kendi kendilerine yatabilmeleri için onların toplumla kaynaşmaları üzerine verilen eğitime özel eğitim adı verilmektedir. Özel eğitime ihtiyaç duyan her kişinin hakları korunmalı ve geliştirilmelidir. Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin eğitimleri, ya akranlarından ayrı ya da akranlarıyla birlikte gerçekleştirilmektedir. Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin hem engel türü hem de bu engelin derecelendirilmesine bağlı olarak hazırlanan programların özel eğitimciler tarafından uygulanması ile gerçekleştirilen eğitim, akranlarından ayrı eğitimdir. Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin herhangi bir engeli olmayan akranlarıyla birlikte, normal sınıf ve branş öğretmenlerince eğitilmesi ise, birlikte eğitim şeklinde değerlendirilmektedir (Ataman, 2011).

Özel eğitim hizmetlerinin yaygınlığı toplum kesimlerince çağdaşlaşma şeklinde değerlendirilmektedir. Dünyanın birçok ülkesinde çağdaşlık, insanların tüm hizmetlerden eşit ölçüde ve gereksinimleri doğrultusunda yararlanabildikleri şeklinde algılanmaktadır (Cavkaytar ve Diken, 2005).

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü ülkemizde özel taleplere ihtiyaç duyan kişilerin eğitim hizmetlerinin tamamlanmasıyla ilgili konularda yetkili kurumların başında gelmektedir. 06.08.1980 tarihinde önce Genel Müdürlük statüsü ile Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuşken 27.02.1982 tarihinde daire başkanlığına dönüştürülerek Özel Eğitim Daire Başkanlığı, 13.12.1983 gün ve 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile de görevleri arasına rehberlik işlerinin de eklenmesi nedeniyle Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı adını almıştır. Yine 1983 senesinde çıkarılan 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu” ile özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimlerine dair esaslar belirlenmiştir. Ülke genelinde özel eğitim ve rehberlik alanında taleplerin artması neticesinde, hizmeti daha etkin ve yaygın olarak yürütmek amacıyla 30.04.1992 gün ve 3797 sayılı Kanunla daire başkanlığı olan birim yeniden genel müdürlük statüsüne çıkarılarak Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü adı verilmiştir. Ayrıca 06.06.1997 tarihli mükerrer 23011 sayılı Resmî gazetede yayımlanan 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel gereksinimli kişilere özgü özel eğitim esasları tespit edilmiştir.

Özel eğitim gerektiren bireylerin kendilerinden beklenen beceri ve davranışları sergileyebilmeleri için eğitim hizmetleri öne çıkmaktadır. Ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak programlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin bütünüdür (Akçamete, 2009). Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve bu çocukların engel ve özelliklerine uygun eğitim ortamında sürdürülen çalışmalarıdır (Özsoy vd., 1998). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre ise özel eğitim, “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun

ortamlarda sürdürülen eğitim” (MEB, 2006) olarak açıklanmıştır. Tanımlardan yola çıkılacak olunursa eğitim - öğretim sürecini yönetecek olan personelin özel olarak yetiştirilmesine, uygulanacak programların bireyin farklılıklarına, gelişim düzeyine uygun olarak geliştirilmiş olmasına ve eğitim - öğretiminin yürütüldüğü ortamın bu süreci tamamlamasına, uygunluğuna vurgu yapılmaktadır.

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin iç yapıları, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre şu şekildedir; Özel eğitim okul ve kurumları, özel eğitim alma ihtiyacı duyan kişilere hizmet veren, özel olarak yetiştirilmiş çalışanların mevcut olduğu, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemlerin uygulandığı, Bakanlığa bağlı her tür ve kademedeki yatılı ve gündüzlü resmî ve özel okul ve kurumlardır. Bu kurumların yapıları, Özel Eğitim Yönetmeliği, mad. 37'de, aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir (Azap, 2011).

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri sosyal etkileşimin yaşandığı sistem olarak birbirleriyle iletişime giren bireylerin doğal bir ilişki içinde örgütlenme işlemini gerçekleştirerek birbirlerine sıkıca kenetlenip bağlanmış bir sistemdir. Okullar birbirlerine sıkıca bağlı küçük parçalardan meydana gelen, net bir şekilde tanımlanmış bir grup bireyin oluşturduğu, çevresinden değişik yapıya sahip olan, karmaşık bir yapısı ve özgün bir kültüre sahip olan sosyal bir sistemdir. Aslında tüm biçimsel olan örgütlerde olduğu şekliyle okulların sosyal sistem şeklinde olan analizi örgütsel yaşantının hem planlanan ve plan dışı olan taraflarını dikkate almayı gerektirmektedir (Tezcan, 2011).

Özel öğretim kurumları müdürlüğüne bağlı her eğitim - öğretim kurumlarında standart bulundurulması gereken personellerin olduğu gibi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde de bulundurabilecek personeller Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. Bu personeller;

1. Kurucu veya kurucu temsilcisi,
2. Genel müdür
3. Genel müdür yardımcısı
4. Merkez müdürü
5. Müdür yardımcısı
6. İşitme, görme ve zihin engelliler sınıfı öğretmeni
7. Çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmeni
8. Psikolog
9. Okul öncesi öğretmeni
10. Dil ve konuşma bozuklukları uzmanı, dil ve konuşma terapisti, dil ve konuşma pataloğu, odyoloji ve konuşma bozuklukları uzmanı

11. Fizyoterapist

12. Diğer personeldir.

Bu personellerden Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde zorunlu bulundurulması gerekenler; sorumlu müdür, rehabilitasyon ve eğitim programlarında belirtilen mesleki personel, büro görevlisi ve hizmetli istihdam edilir. Tam gün hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezlerinde bakıcı anne, aşı; yatılı hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezlerinde bakıcı anne, aşı ve hemşire istihdam edilmesi zorunludur. Bedensel engellilere yönelik hizmet verilen rehabilitasyon merkezlerinde; fizyoterapist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, özel eğitim öğretmeni; özel eğitim gerektiren bireylere yönelik eğitim veren özel eğitim merkezlerinde ise çocuk gelişimi ve eğitimcisi, özel eğitim öğretmeni, psikolog veya rehber öğretmen bulundurulması zorunludur.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri doğuştan veya sonradan bir nedenle oluşan özürlü ortadan kaldırmak veya özürsüzlüğün etkilerini mümkün olan en az düzeye indirmek, özürsüzlüğe yeniden fiziksel, zihinsel, psikolojik, ruhsal, sosyal, mesleki ve ekonomik yararlılık alanlarında başarabileceği en üst düzeyde yetenekler kazandırarak evinde, işinde ve sosyal yaşamında kendine ve topluma yeterli olabilmesi ve özürsüzlüğün toplum ile bütünleşmesi, ayrımcılığa karşı tüm tedbirlerin alınması amacıyla koruyucu, tıbbi, mesleki, eğitsel, rekreasyonel ve psiko-sosyal hizmetlerin verildiği kurumlardır (ÖEHY, 2012).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nin 5. Maddesine göre Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezleri'nin amacı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda; özürsüzlü bireylerin bakanlıkça belirlenmiş destek eğitim programları ile özel yöntem, personel, araç ve gereç kullanarak ilgileri, ihtiyaçları, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda hayata hazırlanmasını, toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kurabilen, iş birliği içinde çalışabilen ve çevresine uyum sağlayabilen üretici bireyler olarak yetişmelerini, dil ve konuşma güçlüğü ile zihinsel, fiziksel, duyuşsal, sosyal, duygusal ve davranış problemleri olan özürsüzlü bireylerin engellilik hâlinin ortadan kaldırılmasını ya da etkilerinin en az seviyeye indirilerek yeteneklerinin en üst seviyeye çıkarılması ve topluma uyumlarının sağlanması, temel öz bakım becerilerinin ve bağımsız yaşam becerilerinin geliştirilmesini, sağlamak için destek eğitimi çalışmaları yapmaktır (ÖEKY, 2012).

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde bireysel ve grup eğitimi olmak üzere iki farklı eğitim – öğretim hizmeti verilmektedir. Bireysel veya grup eğitimi, aylık çalışma takviminde belirlenen gün ve saatlerde verilir. Bireysel ve grup eğitiminin ders süresi 60 dakikadır. Ders süresinin 45 dakikası uygulama, 15 dakikası dinlenme, sınıf ortamını hazırlama ve bireyin ailesini bilgilendirme süresi olarak uygulanır. (ÖERMY, 2011)

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde destek eğitim hizmetlerini yürütmek adına; özel eğitim gerektiren bireye,

haftalara eşit dağıtılmak şartı ile bireysel eğitimi 8 seans ve grup eğitimi 4 seans olacak şekilde verilmektedir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde; Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı, Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı, Görme Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı, İşitme Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı, Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı, Yaygın Gelişimsel Bozukluklar Destek Eğitim Programı, Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı olmak üzere yedi farklı program uygulanmaktadır.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde; özel eğitim (işitme, görme, zihin) öğretmeni, çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmeni, psikolog, okul öncesi öğretmeni, dil ve konuşma bozuklukları uzmanı, dil ve konuşma terapisti, dil ve konuşma pataloğu, odyoloji ve konuşma bozukluğu uzmanları ve fizyoterapistler görevlendirilmektedir.

Eğitim - öğretim hizmetlerinin beklenen nitelikte yürütülebilmesi için en önemli öğelerden birisi öğretmenlerdir. Çünkü öğrenci ile iletişim kurmak (Prodromou, 1991), öğrencileri iyi tanımak, ihtiyaç ve yeteneklerini tanımak (Yişilyurt, 2006), öğrencilerin derslere katılımını sağlamak ve başarısını değerlendirmek (Aksu, 2000), öğrencilerdeki bilgi ve beceri eksikliklerini belirleyerek gerekli önlemleri almak (Erden, 2007), hedefe odaklanmak, plan yapmak ve problem çözmek (Stix, Hrbek, 2006), öğrencilere karşı esnek davranmak (Stronge, 2007) öğretmenlerden beklenmektedir. Bunun yanında öğretimi planlama, öğretimi uygulama-sürdürme, öğretimin sonucunu izleme - değerlendirme ve gerekli düzenlemeleri yapma öğretmenlerin temel görevleri arasında yer almaktadır.

Eğitim sisteminin üç temel ögesi öğretmen, öğrenci ve öğretim programıdır. Bu üç temel öge arasındaki ilişki ve uyum, eğitimin etkili olabilmesi ve eğitimin hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi açısından önemlidir (Sözer, 1991). Bu öğeler içinde sistemi etkileme gücü en yüksek ögenin "öğretmen" olduğu anlayışı geçerliliğini korumaktadır (Karagözoğlu, 1987; Arslan, 1996; Güven, 2001).

Öğretmenlik mesleğinin ülke kalkınmasındaki rolü günümüzde bütün toplumlar tarafından bilinmekte ve bununla ilgili olarak çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesi alanında yapılan araştırmalar, bu mesleğin gereğince yürütülmesi ve okullardaki eğitimin kalitesinin yükseltilmesi için mesleki gelişimin bir zorunluluk olduğunu göstermektedir (The Holmes Group, 1986: akt. Seferoğlu, 2004).

Öğretmenlerin planlama, sınıf içi davranışlar ve değerlendirme yeterliklerinin incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin başarısızlık nedenlerinin basında öğretmen davranışlarının etkili olduğu tespit edilmiştir (Oktar ve Bulduk, 2000). Özel eğitimin ve genel eğitimin temel taşı öğretmenleri güdüleyebilmek için beklentilerinden haberdar olmalı ve olanaklar ölçüsünde bu beklentiler karşılanmaya çalışılmalıdır; beklentilerin gerçekleşmemesinin moral ve güdülenmişlik düzeyini düşüreceği, bunun ise mesleki başarı ve verimi olumsuz etkileyeceği öngörülebilmektedir.

Öğretmenler bu görevleri yerine getirirken birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler arasında yürütülen eğitim - öğretim programı, meslektaşlarının yaklaşımları, okul yöneticilerinin yaklaşımları, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim faaliyetleri, ödül elde etme ihtiyacı, bağlı bulunduğu bakanlığın yürüttüğü politika, ekonomik getiri, çalışma ortamı vb. sayılabilir.

Yapılan araştırmalarda, yöneticilerin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin doyuma ulaşma ve motive olmaları üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu, ancak öğretmenlerin kendilerini daha fazla stres altında hissettikleri bulunmuştur (Karaköse ve Kocabaş, 2006). Abraham H. Maslow, yazdığı bir makalede insan ihtiyaçlarını sırasıyla; fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyaçları, sevgi ve aidiyet ihtiyacı, saygı ihtiyacı, kendini gerçekleştirme ihtiyacı olmak üzere beş temel kategoride incelemiş, ihtiyaçları hiyerarşik olarak ele almış ve insanın en alttaki ihtiyaçlarını karşılanmasının ardından bir üstteki ihtiyaçlar kategorisine doğru yöneldiğini söylemiştir (Akbaba, 2006).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi ve çözüm önerileri geliştirebilmek için bu araştırma Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri ile ilişkili her bireyi ilgilendirmektedir.

Dünden bugüne baktığımızda özel gereksinimli bireylere destek eğitim hizmeti sunan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nin sayısında niceliksel olarak artış olduğu gözlenmektedir. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde eğitim - öğretim faaliyetlerini yürüten uzmanlar ile ilgili araştırmaların oldukça sınırlı olduğu, yapılacak bu araştırma ile ortaya çıkacak olan bulgular sonrasında alana yönelik hazırlanacak yönetmeliklere ve genelgelere, kurum sahiplerine, yöneticilerine ve alanda hizmet veren diğer uzman ve personellere rehberlik edebilmesi açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırma öncesinde alanda yapılan taramalar sonucunda Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlere dair yapılmış olan araştırmaların sınırlı düzeyde olduğu öngörülmüştür, ilerleyen süreçlerde alanda araştırma yapacaklar içinde bu araştırmanın bulgularının ve sonuçlarının veri oluşturabileceği düşünülmüştür.

Araştırma sonucunda da Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde görev yapan uzmanların beklentilerinin belirlenebileceği öngörülmüş olup, bu beklentiler ışığında kurum sahipleri ve kurum yönetiminde yer alan diğer bireyler, aileler, aynı çatının altında çalışan uzmanlar ve diğer personelin birbirlerine beklentileri doğrultusunda yaklaşım sergileyip sunulan eğitimin niteliksel olarak çok daha verimli olabileceği öngörülmüştür.

Alt Problemler

Bu çalışmanın genel amacı, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerinin belirlenmesidir. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten öğretmenlerin çalıştıkları kurumların kurucularından ve yöneticilerinden beklentileri nelerdir?
2. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerinin mezun oldukları fakülteler açısından farklılaşma var mıdır?
3. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerinin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezindeki hizmet süreleri açısından farklılaşma var mıdır?
4. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen lisans eğitiminde özel eğitimle ilgili ders alma durumu arasında farklılaşma var mıdır?
5. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim alma durumu arasında farklılaşma var mıdır?

Araştırma Yöntemi

Araştırma Deseni

Araştırma, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerinin belirlemeye dönük betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırma, bir konudaki mevcut durumu araştırmak ve belirlemek (Gurbetoğlu, 2015;), ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut var olan durumunu ortaya koymaya yöneliktir. Bu yöntemlerin en temel özelliği, mevcut hâlihazır durumu kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi çalışmaktır (Sönmez ve Alacapınar: 2011). Araştırma konusu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerinin belirlemeye dönük olduğu için bu yöntem seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket yoluyla toplanmıştır. Anket hazırlama sürecinde alan yazın taranmış, araştırma amaçlarına bağlı olarak soru havuzu oluşturulmuştur. Soruların hazırlanması sürecinde, alanda karşılaşılan sorunlar, çalışan personelin beklentileri, beklentilerin yeri ile ilgili bölümler belirlenmiştir. Oluşturulan soru havuzu ile ilgili özel eğitim alanında çalışan üç uzmanın görüşü alınmıştır. Gelen değerlendirmelere bağlı olarak anket sorularına son şekli verilmiştir.

Anket, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerden oluşmaktadır. Kişisel bölümde öğretmenlere ilişkin 9 adet demografik soru bulunmaktadır. Anket toplam 33 soru ve beş alt boyuttan oluşmaktadır.

İkinci bölüm Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerini belirlemek; verilen maddelerin öğretmenler için önemlilik düzeyini ölçmek amacıyla beşli derecelenmeli "hiç önemli değil", "önemli değil", "fikrim yok", "önemli" ve "çok önemli" Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Likert tipi ölçekler, cevaplayıcı tepkilerine dayalı olarak geliştirilir. Likert'in ölçek geliştirme işlemleri "cevaplayıcı merkezli"dir (Torgerson, 1958). Likert'in ölçekleme yönteminde, uyarıcılara gösterilen bütün sistematik değişimler, cevaplayıcılar arasındaki farklılıklara atfedilir. Uyarıcılardan her biri, diğerlerinin tekrarı gibi düşünülür (Likert, 1932).

İkinci bölümde Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin çalıştıkları kurumların kurucularından ve yöneticilerinden (33 adet) beklentileri ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın katılımcı grubunu 89 erkek, 187 kadın olmak üzere toplam 276 öğretmen oluşturmaktadır.

**Tablo-1: Ankete Katılan Öğretmenlerin
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'ndeki**

Hizmet Süresi		
Hizmet Süresi	Katılımcı Sayısı	Katılımcı Yüzdeleri
1-5 yıl	162	% 58,7
6-10 yıl	79	% 28,6
11-15 yıl	25	% 9,1
16-20 yıl	7	% 2,5
20-25 yıl	1	% 0,4
26 yıl ve üstü	2	% 0,7

Araştırmaya katılanlar öğretmenlerin hizmet süreleri ve katılımcı yüzdeleri, sırasıyla; 1-5 yıl arasında görev yapmış olanlar 162 kişi % 58,7; 6-10 yıl arasında görev yapmış olanlar 79 kişi % 28,6; 11-15 yıl arasında görev yapmış olanlar 25 kişi % 9,1; 16-20 yıl arasında görev yapmış olanlar 7 kişi % 2,5; 20-25 yıl arasında görev yapmış olanlar 1 kişi % 0,4; 26 yıl ve üstünde görev yapmış olanlar 2 % 0,7 kişidir.

Tablo-2: Ankete Katılan Öğretmenlerin Branş Dağılımları

Branşlar	Branş Sayısı	Branş Yüzdeleri
Zihin Engelliler Öğretmeni	47	% 17
İşitme Engelliler Öğretmeni	15	% 5,4
Görme Engelliler Öğretmeni	2	% 0,7
Özel Eğitim Öğretmeni	15	% 5,4
Diğer	197	% 71,4

Araştırmaya katılanlar öğretmenlerin sırasıyla branşları ve yüzdeleri; zihin engelliler öğretmeni 47 kişi %17; işitme engelliler öğretmeni 15 %5,4; görme engelliler öğretmeni 2 kişi % 0,7; özel eğitim öğretmeni 15 kişi % 5,4 ve diğer branşlardan 197 kişi % 71,4'dür.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlere "Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin Beklentilerini Belirleme Anketi" uygulanarak toplanmıştır. Anket formunun 119 tanesi birebir, 63 tanesi posta yoluyla, 94 tanesi ise e-posta aracılığı ile katılımcılara ulaştırılmıştır.

Verilerin analizi

Öğretmenlerin Beklenti düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan Ankette likert tipi beşli derecelenme tekniği kullanılmıştır. Derecelenme maddeleri "Hiç Önemli Değil", "Önemli Değil", "Fikrim Yok", "Önemli", "Çok Önemli" seçeneklerinden oluşmaktadır. Bu seçenekler üzerinde analiz yapabilmek için; 1 ve 5 arasında değişen sayısal değerler verilmiştir. Aritmetik ortalamasının değerlendirme aralığı için; (5-1=4) olarak hesaplanan aralık katsayısına göre (4/5=0,80) seçenek aralıkları düzenlenmiştir. Buna göre düzenlenen değerlendirme aralıkları Tablo-3'te verilmiştir.

Tablo-3: Anketin Aralık Katsayısına Bağlı Olarak Gruplandırma

Puan Aralıkları	Beklenti Düzeyi
1-1,80	Hiç Önemli Değil
1,81-2,60	Önemli Değil
2,61-3,40	Fikrim Yok
3,41-4,20	Önemli
4,21-5,00	Çok Önemli

Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Paket programı kullanılmıştır. Buna bağlı olarak kişisel bilgiler bölümünde yer alan soruların yüzde ve frekans değerleri, anketin ikinci bölümünde yer alan çoktan seçmeli soruların yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Öğretmen beklentilerinde fark olup olmadığı ise Ki-kare testi kullanılarak belirlenmiştir. Değerlendirmede kullanılan likert tipi anket için görüşlere ait aralıklar: 1-1,80 Hiç Önemli Değil; 1,81-2,60 Önemli Değil; 2,61-3,40 Fikrim Yok; 3,41-4,20 Önemli; 4.20-5.00 Çok Önemli şeklindedir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerden anket yolu ile elde edilen veriler, alt problemlerin çözülmesi için gerekli istatistiksel işlemler ve yorumlar yer almaktadır.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin Beklentilerinin Alt Boyut Puanlarının Ortalamaları Tablo-4'te verilmiştir.

Tablo-4: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin Beklentilerinin Alt Boyut Puanlarının Ortalamaları

Alt Boyut	N	Min.	Max.	\bar{X}	SS	Hiç Önemli Değil (%)	Önemli Değil (%)	Fikrim Yok (%)	Önemli (%)	Çok Önemli (%)
Kurum Kurucu ya da Müdürden Beklentiler	261	1	5	4,41	0,73	3,69	2,19	5,87	25,83	62,41

Yapılan analiz sonucunda Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerine bakıldığında bu alanda soruların 33 soruya öğretmenlerin %3,69'u hiç önemli değil yanıtını verirken, % 2,19'u önemli değil, %5,87'si fikrim yok, %25,83'si önemli ve % 62,41'i çok önemli yanıtını vermişlerdir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-kare testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo-6: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Kurum Kurucu ya da Müdüründen Beklentileri Alt Boyutu Puanları Arasındaki Ki-Kare Testi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	χ^2	Sd	p	Hiç Önemli Değil (%)	Önemli Değil (%)	Fikrim Yok (%)	Önemli (%)	Çok Önemli (%)
Kadın	177	148,10	21,92	78,743	59	,044	2,3%	1,1%	1,1%	15,3%	80,2%
Erkek	84	140,18	27,62				4,8%	1,2%	4,8%	26,2%	63,1%

Tablo-6'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti ile kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan Ki-kare testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=78,743$; $p<.05$). Ortalamalar arasındaki ilişkiye göre kadın öğretmenlerin puan ortalamaları, erkek öğretmenlerin puan ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerine yönelik sorulara verdikleri yanıtlar cinsiyet açısından analiz edildiğinde ankete katılan 177 kadın öğretmenin %2,3'ü hiç önemli değil, %1,1'i önemli değil, %1,1'i fikrim yok, %15,3'ü önemli ve % 80,2'si çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan 84 erkek öğretmenin %4,8'i hiç önemli değil, % 1,2'si önemli değil, %4,8'i fikrim yok, % 26,2'si önemli ve %63,1'i çok önemli yanıtı verdiği görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile mezun oldukları fakülteleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile mezun oldukları fakülteleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-kare testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo-7'de verilmiştir.

Tablo-7: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin mezun oldukları fakülte Değişkenine Göre Kurum Kurucu ya da Müdüründen Beklentileri Alt Boyutu Puanları Arasındaki Ki-Kare Testi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Mezun Olunan Fakülte	N	\bar{X}	SS	χ^2	Sd	p	Hiç Önemli Değil (%)	Önemli Değil (%)	Fikrim Yok (%)	Önemli (%)	Çok Önemli (%)
Eğitim Fakültesi	179	145,03	24,54	186,367	177	,300	2,8%	1,7%	2,2%	20,7%	72,6%
Açık öğretim Fakültesi	59	148,42	22,97				3,4%	0,0%	0,0%	15,3%	81,4%
Sağlık Bilimleri Fakültesi	16	137,81	27,50				6,3%	0,0%	12,5%	12,5%	68,8%
Diğer Fakülteler	7	152,28	8,49				0,0%	0,0%	0,0%	14,3%	85,7%

Tablo-7'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakülteleri ile kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan Ki-kare testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2=186,367$; $p>.05$).

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerine yönelik sorulara verdikleri yanıtlar mezun oldukları fakülteleri açısından analiz edildiğinde ankete katılan Eğitim fakültesinden mezun 179 öğretmenin %2,8'i hiç önemli değil, % 1,7'i önemli değil, %2,2'si fikrim yok, %20,7'si önemli ve % 72,6'sı çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan Açık öğretim fakültesinden mezun 59 öğretmenin %3,4'ü hiç önemli değil, %0 önemli değil, % 0 fikrim yok, % 15,3'ü önemli ve % 81,4'ü çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan Sağlık Bilimleri Fakültesinden mezun 16 öğretmenin %6,3'ü hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 12,5 fikrim yok, % 12,5'i önemli ve % 68,8'i çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan Diğer Fakültelerden mezun 7 öğretmenin % 0 hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 0 fikrim yok, % 14,3'ü önemli ve %85,7'i çok önemli yanıtı verdiği görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-kare testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo-8'de verilmiştir.

Tablo-8: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin mezun oldukları bölüm Değişkenine Göre Kurum Kurucu ya da Müdüründen Beklentileri Alt Boyutu Puanları Arasındaki Ki-Kare Testi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Mezun Olunan Bölüm	N	\bar{X}	SS	χ^2	Sd	p	Hiç Önemli Değil (%)	Önemli Değil (%)	Fikrim Yok (%)	Önemli (%)	Çok Önemli (%)
Okul Öncesi Öğretmenliği	85	149,90	20,26	442,101	413	,156	2,4%	0,0%	0,0%	15,3%	82,4%
Sınıf Öğretmenliği	67	139,37	27,91				4,5%	3,0%	1,5%	28,4%	62,7%
Zihin Engelliler Öğretmenliği	46	146,97	22,82				2,2%	0,0%	6,5%	13,0%	78,3%
İşitme Engelliler Öğretmenliği	14	146,42	23,57				0,0%	7,1%	0,0%	7,1%	85,7%
Özel Eğitim Öğretmenliği	14	149,28	34,79				7,1%	0,0%	0,0%	14,3%	78,6%
Çocuk Gelişimi	10	127,00	30,12				10,0%	0,0%	20,0%	20,0%	50,0%
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	10	149,40	10,13				0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	80,0%
Diğer Bölümler	15	149,60	11,23				0,0%	0,0%	0,0%	26,7%	73,3%

Tablo-8'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları bölüm ile kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan Ki-kare testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2=442,101$; $p>.05$).

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerine yönelik sorulara verdikleri yanıtlar mezun oldukları bölüm açısından analiz edildiğinde ankete katılan Okul **Öncesi Öğretmenliği** Bölümünden mezun 85 öğretmenin %2,4'ü hiç önemli değil, % 0 önemli değil, %0 fikrim yok, % 16,3'ü önemli ve % 82,4'ü çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan **Sınıf Öğretmenliği** bölümünden mezun 67 öğretmenin %4,5'i hiç önemli değil, % 3'ü önemli değil, % 1,5'i fikrim yok, % 28,4'ü önemli ve % 62,7'si çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan **Zihin Engelliler Öğretmenliği** bölümünden mezun 46 öğretmenin %2,2'si hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 6,5'i fikrim yok, % 13'ü önemli ve % 78,3'ü çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan **İşitme Engelliler Öğretmenliği bölümünden** mezun 14 öğretmenin % 0 hiç önemli değil, % 7,1 önemli değil, % 0 fikrim yok, % 7,1'i önemli ve % 85,7'i çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan **Özel Eğitim Öğretmenliği bölümünden** mezun 14 öğretmenin % 7,1'i hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 0 fikrim yok, % 14,3'ü önemli ve % 78,6'sı çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan **Çocuk Gelişimi bölümünden** mezun 10 öğretmenin % 10'u hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 20 fikrim yok, % 20,0'si önemli ve % 50'si çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan **Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünden** mezun 10 öğretmenin % 0 hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 0 fikrim yok, % 20,0'si önemli ve % 80'i çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan **Diğer Bölümlerden** mezun 15 öğretmenin % 0 hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 0 fikrim yok, % 26,7'si önemli ve % 73,3'ü çok önemli yanıtı verdiği görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile özel eğitim ve

rehabilitasyon merkezindeki hizmet süreleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezindeki hizmet süreleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-kare testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo-9: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezindeki Hizmet Süreleri Değişkenine Göre Kurum Kurucu Ya Da Müdüründen Beklentileri Alt Boyutu Puanları Arasındaki Ki-Kare Testi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Hizmet Süresi	N	- X	SS	χ^2	Sd	P	Hiç Önemli Değil (%)	Önemli Değil (%)	Fikrim Yok (%)	Önemli (%)	Çok Önemli (%)
1-5 yıl	152	144,59	26,62	243,277	177	,001	3,9%	1,3%	3,3%	18,4%	73,0%
6-10 yıl	77	150,15	12,51				0,0%	0,0%	0,0%	22,1%	77,9%
11-15 yıl	23	144,47	26,68				4,3%	4,3%	0,0%	8,7%	82,6%
16 yıl ve üzeri	9	125,11	37,60				11,1%	0,0%	11,1%	22,2%	55,6%

Tablo-9'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezindeki hizmet süreleri ile kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan Ki-kare testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=243,277$; $p<.05$). Ortalamalar arasındaki ilişkiye göre hizmet süresi 6-10 yıl olan öğretmenlerin puan ortalamalarının anlamlı bir şekilde en yüksek olduğu görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerine yönelik sorulara verdikleri yanıtlar özel eğitim ve rehabilitasyon merkezindeki hizmet süreleri açısından analiz edildiğinde ankete katılan 1-5 yıl hizmet süresi olan 152 öğretmenin %3,9'u hiç önemli değil, % 1,3'ü önemli değil, %3,3'ü fikrim yok, %18,4'i önemli ve % 73'ü çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan 6-10 yıl hizmet süresi olan 77 öğretmenin %0'ı hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 0 fikrim yok, % 22,1'i önemli ve %77,9'ı çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan 11-15 yıl hizmet süresi olan 23 öğretmenin %4,3'ü hiç önemli değil, % 4,3'ü önemli değil, % 0 fikrim yok, %8,7'si önemli ve % 82,6'sı çok önemli yanıtı verirken, 16 yıl ve üzeri hizmet süresi olan 9 öğretmenin % 11,1 hiç önemli değil, % 0 önemli değil, % 11,1 fikrim yok, % 22,2'si önemli ve % 55,6'sı çok önemli yanıtı verdiği görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile lisans eğitiminde özel eğitimle ilgili ders alma durumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile lisans eğitiminde özel eğitimle ilgili ders alma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-kare testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo-10'da verilmiştir.

Tablo-10: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin Lisans Eğitiminde Özel Eğitimle İlgili Ders Alma Durumu Değişkenine Göre Kurum Kurucu Ya Da Müdüründen Beklentileri Alt Boyutu Puanları Arasındaki Ki-Kare Testi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Ders Alma Durumu	N	- X	SS	χ^2	Sd	P	Hiç Önemli Değil (%)	Önemli Değil (%)	Fikrim Yok (%)	Önemli (%)	Çok Önemli (%)
Evet	219	147,02	22,56	100,304	59	,001	2,7%	,9%	2,3%	16,4%	77,6%
Hayır	42	137,88	30,27				4,8%	2,4%	2,4%	31,0%	59,5%

Tablo-10'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde özel eğitimle ilgili ders alma durumu ile kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan Ki-kare testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=100,304$; $p<.05$). Ortalamalar arasındaki ilişkiye göre lisans eğitiminde özel eğitim ile ilgili ders alan öğretmenlerin puan ortalamalarının ders almayan öğretmenlerin puan ortalamalarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerine yönelik sorulara verdikleri yanıtlar lisans eğitiminde özel eğitimle ilgili ders alma durumu açısından analiz edildiğinde ankete katılan ve lisans eğitiminde özel eğitimle ilgili ders alan 219 öğretmenin %2,7'si hiç önemli değil, % 9'u önemli değil, % 2,3'ü fikrim yok, % 16,4'ü önemli ve % 77,6'sı çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan ve lisans eğitiminde özel eğitimle ilgili ders almayan 42 öğretmenin %4,8'i hiç önemli değil, % 2,4'ü önemli değil, % 2,4'ü fikrim yok, % 31'i önemli ve % 59,5'i çok önemli yanıtı verdiği görülmüştür.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim alma durumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri ile özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim alma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-kare testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo-11'de verilmiştir.

Tablo-11: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde Çalışan Öğretmenlerin Özel Eğitimle İlgili Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Kurum Kurucu Ya Da Müdüründen Beklentileri Alt Boyutu Puanları Arasındaki Ki-Kare Testi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	N	- X	SS	χ^2	Sd	P	Hiç Önemli Değil (%)	Önemli Değil (%)	Fikrim Yok (%)	Önemli (%)	Çok Önemli (%)
Evet	204	146,79	23,24	66,837	59	,226	2,9%	1,0%	2,5%	16,7%	77,0%
Hayır	57	141,08	26,87				3,5%	1,8%	1,8%	26,3%	66,7%

Tablo-11'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim alma durumu ile kurum kurucu ya da müdüründen beklentileri alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan Ki-kare testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=66,837$; $p>.05$).

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerine yönelik sorulara verdikleri yanıtlar özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim alma durumu açısından analiz edildiğinde ankete katılan hizmet içi eğitim alan 204 öğretmenin %2,9'u hiç önemli değil, % 1'i önemli değil, % 2,5'i fikrim yok, % 16,7'si önemli ve % 77'si çok önemli yanıtı verirken, ankete katılan hizmet içi eğitim almayan 57 öğretmenin %3,5'i hiç önemli değil, %1,8'i önemli değil, % 1,8'i fikrim yok, % 26,3'ü önemli ve % 66,7'si çok önemli yanıtı verdiği görülmüştür.

Tartışma

Öğretmenler, özel yaşantılarına saygı beklerken kendi görev tanımı içerisinde kurum yöneticilerinin yaptıkları işlere saygı duymalarını, kendilerinden beklenenlerin veya sorumluluklarının açık bir şekilde ifade edilmesini beklemektedirler. Ünal ve Sığircı (2000) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin "Öğretici, rehberlik yapan, kaynak olan, güdüleyen, destek veren, yönlendiren ve öğretmenlerin başarılı yönlerini takdir eden, özendirilen, güven veren kişiler olarak görmek istemektedirler." sonucunuyla örtüşmektedir.

Öğretmenler, Kurucuların ya da kurum müdürlerinin öğretmenin kendisini geliştirebileceği bilimsel etkinliklere katılmalarını, kendini geliştirebileceği konusunda destekleyici olmalarını beklemektedirler. Kuş ve Çelikkaya (2010) tarafından yapılan araştırmanın "Öğretmenler hizmet içi eğitim konusunda özellikle materyal hazırlama ve kullanımı konusunda, programın gerektirdiği farklı yöntemler konusunda hizmet içi eğitim almak istemektedirler. Öğretmenlerin isteklerine genel olarak bakıldığında yeni programa uyum sağlayabilmek için hizmet için eğitim almak istedikleri görülmektedir." sonucunuyla örtüşmektedir.

Öğretmenler çalıştıkları kurumun idarecilerinin bilimsel gelişmeleri takip etmesini ve buldukları çevrede bilimsel gelişmelerin tanıtılması konusunda öncül olmasını; öğretmenin ihtiyaç duyduğu materyali eksiksiz ve zamanında temin etmesini, öğretmenin olumlu faaliyetlerinde övgü, teşekkür, onaylama gibi olumlu dönütler kullanmasını istemektedirler. Cemaloğlu ve Erdemoğlu Şahin (2007) tarafından yapılan araştırmanın "Üstlerinden takdir görmeyen öğretmenlerin duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve kişisel başarı düzeylerinde daha fazla tükenmişlik yaşamalarının sebebi, yaptıkları çalışmaların takdir görmemesi, emeklerinin karşılığında ödül alamamanın, şevk ve heyecanlarını kırmaması, çalışma azmini azaltması olabilir" sonucunuyla örtüşmektedir. Tümçaya'nın (1996) çalışmasında yönetimden yeterli destek görmeme olumsuz koşullar arasında yer almıştır.

İdarecilerin kurum içinde birlikteliği sağlayacak çalışmalar yapmaları beklenirken kurum dışında da organizasyonlar yapması beklenmektedir. Ünal ve Sığircı (2000) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin "öğretmenlerin buldukları iş ortamında rahat olamamaları, gözlendiklerini hissetmeleri, çatışma yaşamaları, gerginlik duymaları, stresli bir ortamda bulunmaları ve huzurlu çalışamamaları olabilir ve mesleğinden manevi anlamda yeteri kadar doyum alamayan öğretmenlerin fazla stres yaşamaları, zevk ve heyecan duymamaları, performans düşüklüğü gibi sebeplerden oluşabilir" sonuçlarıyla birbirini destekler niteliktedir.

Öğretmenler, kurucuların veya okul müdürlerinin öğretmenlere çok resmi yaklaşmalarını; çalışma şartlarını kolaylaştırmalarını,

sorunlara beraber çözüm bulmalarını ve diğer çalışanlarla eş değer öneme sahip olduklarını hissettirmelerini beklemektedirler. Ünal ve Sığircı (2000) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin "Esnek, tarafsız, örnek tutum ve davranışlar sergileyen, çevresiyle iyi ilişkiler kurabilen, eleştirmekten çok takdir eden, kendilerine değer veren, dinleyen, güven veren bireyler olmalarını öncelikli olarak beklemektedirler" sonucunuyla örtüşmektedir.

Öğretmenler çalıştıkları kurumun bir parçası olduklarını düşündükleri için kurumda yapılan değişikliklerden haberdar olma, kurumun yapmayı düşündüğü iş ve işlemlerde birlikte karar alma gibi konulara büyük oranda önem vermektedirler. Cemaloğlu (2002) ve Okutan (2003) tarafından yapılan araştırma sonucunda "Okul yöneticileri ve öğretmenler arasındaki ilişki de eğitim - öğretim faaliyetlerini etkileyen önemli faktörlerden birisidir. Çünkü okul ortamında öğretmenlerle sürekli etkileşim içinde bulunan müdürler bu şekilde öğretmenlerin güdülenmesini sağlamada, performanslarını artırmada, okul ortamına yönelik tutumlarını geliştirmede ve onların beklentilerini karşılamada etkili olabilmektedirler" sonuçlarıyla benzeşmektedir.

Kurucu müdürlerin ve kurum müdürlerinin öğretmenin görüşlerinin önemsenmesini, hak edilen ücretin performansa dayalı olup zamanında ödemelerini istemektedirler. Bu ücret konusunda alan dışından mezun olup sertifika alarak eğitim veren öğretmenler alan mezunlarıyla aynı ücreti talep ederken alan mezunlarıysa eşit ücret değil performansa dayalı ücret verilmesini uygun görmüşlerdir. Güçlü (1997) tarafından yapılan araştırma sonucunda "Eğitim öğretim sürecini etkileyen en önemli etkenlerden biri yönetici ve öğretmenler arasındaki ilişkidir. Özellikle okul müdürleri, okuldaki tüm etkinliklerin başarıya ulaşmasında anahtar kişidir" sonucunuyla örtüşmektedir. Yapılan birçok çalışmada da öğretmenlerin güdülenmesinde, performanslarının artırılmasında, okuldaki beklentileri karşılamada yöneticilerin etkin bir unsur olduğu ortaya konulmuştur (Altunoğlu ve Atav, 2005; Kocabaş ve Karaköse, 2005).

Öğretmenler, kurum idarecilerinin öğretmenin hakları konusunda gerekli bilgilendirmeyi yapmaları ve veli - öğretmen ilişkilerinde öğretmenin haklı durumlarda uygun tavrı takınmaları beklenmektedir. Karaman (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonucu; toplumun, mesleğe karşı yeterince saygı duymadığı; velilerden yeterli derecede saygı, ilgi ve destek konusunda sıkıntı yaşadıkları; mesleki statüsünün yüksek olmadığı kanısında oldukları sonucunuyla örtüştüğü görülmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarını alanda yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla karşılaştırdığımızda; sonuçlar arasında benzerlikler görüldüğü tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarının birbirlerini destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Sonuçlar

1. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmış olan araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.
2. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenler; kurum kurucuları ya da müdürlerinden kendilerinin özel yaşamlarına saygılı olmalarını; kurumda çalışanların görev tanımlarının yapılması sınırlarının konulmasını ve konulan bu sınırlara herkes tarafından uyulmasını beklemektedir.
3. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla kurum kurucuları ya da müdürlerinden beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
4. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerinin mezun oldukları fakülterlere ve bölüme göre kurum kurucuları ya da müdürlerinden beklentilerinin farklılaşmadığı belirlenmiştir.
5. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin beklentilerinin hizmet sürelerine göre gruplandığında 6 – 10 yıl arasında görev yapmakta olanların diğerlerine oranla kurum kurucuları ya da müdürlerinden beklentilerinin daha yüksek çıktığı görülmektedir.
6. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerden lisans döneminde özel eğitim ile ilgili ders alanların almayanlara oranlara beklentilerinin daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir.
7. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nde çalışan öğretmenlerin çalıştıkları dönemde özel eğitim ile ilgili hizmet içi kurslara katılanlar ile katılmayanlar arasında kurum kurucuları ya da müdürlerinden beklentilerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Kaynakça

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 343-361.
- Akçamete, G. (2009). *Özel gereksinimi olan çocuklar*. G. Akçamete, Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim (2 b., s. 31-74). Ankara: KÖK Yayınları
- Altunoğlu, B. D., ve Atav, E. (2005). Daha Etkili Bir Biyoloji Öğretimi İçin Öğretmen Beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (28), 19-28.
- Arslan, M. (1996). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Konusunda Yeni Arayışlar. *Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler Sempozyumu*, 328-334.
- Ataman, A. (2011). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Azap, S. (2011). Özel Eğitim Merkezlerinin Amaç, Yapı ve Süreç Açısından Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ. H., (2005). *Özel Eğitime Giriş*. Kök Yayıncılık, Ankara
- Cemaloğlu, N. (2002). Öğretmen Performansının Artırılmasında Okul Yöneticisinin Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:153-154.
- Cemaloğlu, N., ve Şahin, D. E. (2007). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2), 465-484.
- Gurbetoğlu, A. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. <http://agurbetoglu.com/files/1%20-BİLİM%20VE%20ARAŞTIRMA.pdf>
- Güçlü, N. (1997). Eğitim Lideri Olarak Okul Yöneticisi. *Milli Eğitim*, 134, 50-54.
- Güven, İ. (2001). Öğretmen Yetiştirmenin Uluslararası Boyutu. *Milli Eğitim Dergisi*, 150 (10). http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/150/guven.htm.
- Karaman, N. (2008). Öğretmenlerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri Nelerdir? Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karagözoğlu, G. (1987). Toplumda Öğretmenlik Mesleğinin Yeri Ve Sorunları. *Çağdaş Eğitim*, 12 (118), 4-11.
- Kocabaş, İ., ve Karaköse, T. (2005). Okul Müdürlerinin Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Motivasyonuna Etkisi (Özel ve Devlet Okulu Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 79-93.
- Kuş, A, Çelikkaya, Y. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 69-91.
- Likert, R. (1932). *The Method of Constructing an Attitude Scale*. In Fishbein, M. (Ed) (1967). *Readings in Attitude Theory and Measurement*. New York: John Willey and Sons, Inc., pp 90 - 95.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*, 26184.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmündeki Kararname.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2012). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. *Resmî Gazete*, 2012, 28360
- Oktar, İ. ve Bulduk, S. (2000). Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 142.

Okutan, M. (2003). Okul Müdürlerinin Liderlik Davranışları. *Milli Eğitim Dergisi. Sayı. 157.*

Özsoy,Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1998). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar "Özel Eğitime Giriş"*, 9. Baskı, Ankara: Karatepe Yayınları.

Ünal, S. ve Sığırcı, M. (2000). Öğretmenlerin Denetmenleri Değerlendirmesi ve Onlardan Beklentileri. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,, 12 (12), 281-294.*

Sözer, E. (1991). Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünden Etkililiği. Anadolu Üniversitesi.

Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen Yeterlilikleri ve Mesleki Gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 58, 40-45.*

Sönmez, V. ve G. Alacapınar, F. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tezcan, M. (2011). Sanat sosyolojisi giriş. Anı Yayıncılık.

Torgerson, W. S. (1958). *Theory and Methods of Scaling*. New York: John Wiley and Sons, Inc.

Tümkiye, S. (1996). Öğretmenlerdeki Tükenmişlik Görülen Psikolojik Belirtiler ve Başa Çıkma Davranışları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.